

ГОДИНА XI.

ПОЗОРИШТЕ.

БРОЈ 48.

УРЕЂУЈЕ А. ХАЦИЋ.

Излази за време бављења позоришне дружине у Н. Саду свагда о дану сваке представе, иначе сваког месеца по један пут на по табака. — Стоји за Нови Сад 40, а на страну 60 новч. месечно. —

НА ПОЗОРНИЦИ И У ЖИВОТУ.

ШАЉИВА ИГРА У ЈЕДНОМ ЧИНУ, НАПИСАО М. Ш. М.

(Наставак.)

Петровићка. Врло ми је жао, ал' сад баш не могу, можда мало касније, тамо око последње појаве, та ту и тако најбоље играте!

Душан. *(За себе.)* Проклета баба, ал' ко би је сад одвукао кад има шта да тороче! Сам сам крив овој својој неприлици, требао сам јој рећи још и ма какво страно име, а не пуштати, да то њезина комбинација попуњује!

Смиљка. *(Која се леђу шим сиремила за одлазак.)* Ја сам већ готова. Збогом мамице, љубим руку, госпођо!

Душан. Љубим руке милостива! Збогом! *(Излазе на врата у дну.)*

Станићка. *(За њим.)* Па изволите нас после пробе опет посетити.

ПЕТА ПОЈАВА.

Станићка и Петровићка.

Станићка. Ух! та само да се сврши добро!

Петровићка. А шта то?

Станићка. Како а шта то? Па представа.

Петровићка. А тако! Ја сам мислила што друго.

Станићка. Јеси ли чула, ти канда хоћеш да ме вређаш?

Петровићка. Није ми ни на крај памети, само ми је жао, што тајни од мене, од мене, која сам ти тако верна, тако искрена пријатељица још од детињства, а томе је већ толико година —

Станићка. *(Брзо)* Но, но, није нужде да их бројиш! Не бој се, неће ти умаћи ни једна.

Петровићка. *(Другим гласом.)* Ту имаш ти право! *(Наставља ирвацињим.)* Ал' зато ми је опет тако жао, да ме ту боли. *(Показује на срце.)* Не, нисам ја то од тебе заслужила. Ја, која сам — *(хоће да илаче.)*

Станићка. Али, за бога, жено, па шта тражиш ти од мене, реци ми само —

етровићка. Да, па што ми не кажеш, да се Смиљка удаје.

Станићка. *(За себе.)* О, та ко би то рађе рекао но ја! *(Гласно.)* А јеси ли чула и за кога?

Петровићка. Доста то, да ја све знам и да је то врло жалосно, да још друге мене питају, је-л' истина, у место да ја њима све напред речем.

Станићка. *(За себе.)* Или се исмева, ил' мисли ваљда у ствари је штогод с Павловићем. Не би ни чудо било, да то мисли! *(Гласно.)* Та за бога, знаш, да су врата девојачка сваком отворена, свако сме покушати срећу. Па и Смиљку су сад скоро неколико њих тражили, ал' ми велимо, она је још млада, може чекати, а ни њој се неће, да излази из куће родитељске. Није било дакле ни код једног баш ништа у ствари, с тога ти нисам хтела ни говорити, а свет, видиш какав је, одмах износи —

Петровићка. *(Не уме да ирвацијом радост.)* Дакле Смиљка се зацело не удаје?

Станићка. На моју реч, за сад још не.

Петровићка. *(За себе.)* Врло добро, само кад није Смиљка! *(Гласно.)* О, драга пријатељице, можеш ли ми опростити? Ал' веруј, заиста би ми врло жао било, да је што у ствари, па да од другог чујем. Та ја Смиљку тако волим!

Станићка. Но засад ти још праштам, али други пут да не насрћеш на мене ни криву ни дужну. Та коме бих пре тако што и поверила? *(За себе.)* Бар би тако одмах и цела варош звала.

Петровићка. Та, ми се већ разумемо! Баш ми је мило, што се тако свршило, а била сам се озбиљно набутила. *(За себе.)* А сад морам у комшилук Поповићки, да јој речем шта сам све дознала и да се договоримо шта сад да чинимо. Хвала богу, само кад није Смиљка, а већ сам се била уплашила, — овако га још можемо обрлатити! Ох, та Поповићка га тако љуби! — а да нам све испадне за руком, не би ми било на њу

криво. (Гласно.) Али сад, драга моја, морам већ ићи, а знам да и ти имаш ваздан посла и кубуре са том шваљом, па нећу да те задржавам. Збогом! (Одлази на врата у дну.)

ШЕСТА ПОЈАВА.

Станићка (сама).

Станићка. Није ми ни једне новости рекла, а то сам баш и очекивала од ње. Та није могуће да се није могло ништа десити, особито сад, пред представу. А она је иначе увек у томе тако богата и тако издана! — Данас ми је нешто чудно изгледала. Па шта је само хтела са смиљчином удајом? Да ли је што чула од кога, или је хтела, да ме искуша? Не, не, не могу јој подметати рђаве намере, она је истина брбљава, ал' за то је ипак добра жена. Па да је што у ствари с Павловићем, зар се не би и она радовала? Еј, да је што у ствари! (Уздање.) Та цео свет већ увиђа да би то могло и да треба да буде, да се деца воле, — ал' само онај мој кратковиди матори не види ништа. Још ми је рекао, кад прође представа, да речем Павловићу, да прореди своје посете (подражава мужу): да му не изађе девојка на глас, а ако Павловић им а озбиљне намере, он ће већ изаћи с њима на среду. Као да сам ја луда то да учиним, док имам девојку у кући! Та све бих младиће тим отуђила. (Премислила и шеће горе доле по соби. Застане.) А баш бих волела да ми Па-

вловић зетом буде, а и неки тајни глас све ми шапуће, да ће тако бити. Да се хоће нешто и испунити! А тако ми је мило у души, кад видим како заједно иду! Та баш се види, да су једно за друго створени. Он воли Смиљку, то је извесно, ал' и она њега Истина, — (ошеће мало) није ми се ни једно изјаснило, ал' то се материнском оку не да затајати. Шта више, то чак и туђе очи примећују. Или зар Петровићка није на њега циљала? Ал' није ни чудо, та непрестано пиље једно другом у очи к'о маче у жијак. Па што се не изјављују већ? Но, и он је права мама, тек ваљда не чека то, да моја Смиљка прва почне. А ја им непрестано идем на руку у томе. Ето, и при дељењу улога сам се постарала, да Смиљка буде његова љубавница, а не оног ожењеног професора, а баш јој и не приличи она улога к'о ова, кад јој је он љубавник! О, баш бих волела, да ми он зетом буде! Леп је, млад је, а има сјајну будућност пред собом. Та онај матори само да је мало, мало друкчији! Колико је већ славних партија имала моја Смиљка, ал' он не уме да се вађе с људима: све их отуђи од себе, па сад хоће и Павловића, ал' то му неће испасти за руком, док ми је на раменима глава! Види се још по њему, да му је отац паор био. Њему да је одмах (паорски наглашује) црно или бело, као да то тако иде. А ево иде змај!

(Наставиће се.)

ЛИСТИЋИ.

СРПСКО НАРОДНО ПОЗОРИШТЕ.

(Она је луда. Драма у 2 чина, по Мелвилу с немачког превео Д. Јоксић. — Г. Тоша Јовановић, редитељ краљ. српског народног позоришта у Београду као гост.)

Искрено се радујемо, што нам се дала прилика, да у нашем позоришту опет поздравимо и гледамо г. Тошу Јовановића као госта, и то у једној од његових најбољих улога. Радост наша тим је већа, што је наш мили гост изводио лорда Харлеја с таким добром вољом, да је право уживање било гледати га, и што су га и наши глумци и глумице у његовом тешком задатку својски потпомагали, те је тако представа испала на потпуно задовољство наше публике, која је своје допадање често изјављивала и нашег поштованог госта неколико пута узастопце изазвала. Нама се, истина, не допадају те врсте комади, у којима се за љубав тог дерног позоришног ефекта грешни против природе и истине, али их за то опет радо гледамо на позор-

ници, нарочито ако улоге од врсте лорда Харлеја приказује прави глумац-уметник, као што је и наш Јовановић. И заиста г. Јовановића вредно је гледати у тој улози. Он мајсторски црта све прелазе тог суманутог лорда из мирног стања душе његове у лудило. Његова цела појава, његов говор, пун финих нианса, његови речити покрети, карактеристични погледи и жива мимика чине, да његов Харлеј јако утиче на живце наше и оставља у души нашој дубока утиска, који се отуд не да више избрисати. Хвала му на такој лепој и доброј игри његовој!

II.

НАРОДНО ПОЗОРИШТЕ У ЗАГРЕБУ.

(Скапинове лакрдије.) У недељу 28. марта видесмо, и ако доста стару, ипак за нашу позорицу „нову комедију“: „Скапинове лакрдије“ од Молијер-а. При оцени сваког културног дела, покрај његове унутрашње, стварне вредности, несме се сметати с ума ни доба, у ком је по- никло. Немачка књижевност дичи се, на прилику,

епосом „Нибелунга“, али да неком данас падне на памет писати што налик на то, прогласили би га може бити лудим Тако можемо рећи и за нека дела Молијерова, кога естетичари називају Шекспиром комедије, у чему много и негреше. Али Молијер није био само драматски писац, но и глумац и полемичар, те је много од својих тридесет и две комедије, које су по њему остале, писао које ради себе, да има „захвалну улогу“, које да и смеје оне, који су дизали грају на његове карактерне комедије. Његове укупне комедије вредне су подједнако за литерарног и културног хисторичара, али да ли све од реда вреде да се и данас приказују, и то на француској позорници, то је питање, о ком мислимо да не може бити препора. И Калдерон је написао неколико пута више глума, него што је написао Молијер, — и он је своје врсти класичан писац, али сумњамо, да би се нашло икојег шпанског, ма како патриотског позоришта, које би данас приказивало све Калдеронове глуме.

У ред таквих глума, које имају вредност само са литерарне и културне хисторичаре спадају и „Скапинове лакрдије.“ Да ли је то опћинство унапред осећало, те је позоришне било онако слабо посећено, премда је била недеља, незнамо; али свакако мислимо, да је то вече било изгубљено не само са финансијског но и са уметничког гледишта. Очеvidно је, да је комед писан ради једне једите и то и сувише драстичне Скапинове улоге. Етичка страна јунака ове комедије можда је за Молијерова доба имала и своју светлу страну, данас се о томе могу причати анекдоте, али гледати је на позорници ни пошто, ни под заштитом Молијеровог ауторитета. А најмање може бити „комично“ батинање човека, који је сакривен у врећи, и то сакривен по превари — па макар да је тај човек још гори него што је Жеронг. Решавање „заплата“ пак зацело нико неће узети с озбиљне стране, — ту се збиља завршује „комедија“.

Мислимо, да би било сасвим излишно потање разлагати „Скапинове лакрдије“, које су се одавно склониле са поворнице у тишину научевачке књижице, јер сумњамо, да ће Скапин залакрдијашити још који пут на нашој позорници. Нека би драматска вредност тих „лакрдија“ била и највећа, тај се комад код нас не може давати и због тога, што немамо приказивача за Скапина. Г. Антон се, истина, у недељу својски мучио да лакрдијашни, али му није ишло од руке онако, као што смо свикли од г. Антона у другим лакрдијама. Иначе се чуло, да је — г. Дашчарић још увек при гласу. Кад би човек могао бити сит од гутања речи — како би многи од г. г. приказивача уштедили трошка на —

вечеру! Онда би била бар једна корист од незнања улоге.

Овом приликом споменућемо нешто у погледу начина превађања. Није првина да се код нас француска (а на жалост и словенска) дела превађају с немачког. По складу речи, које чуемо на неколико места у „Скапиновим лакрдијама“, рекли бисмо да је ово преведено са немачког превода, или да се г. преводилац служи и сувише несношљивим германизмима. Ако је ово прво, онда је такво превађање сакато и изопачено, те неби смело да се трпи ни код других, а камо ли код дела класичних писаца. Ако је пак други случај, — онда зашто се при примању дела на то непази, те се непоправи пре но што се даде на преписе?

У Загребу.

— рн —

— 29. марта о. г. скоро пред празним гледиштем приказивала се Димасова драма „Дениза“, што је и опет један доказ више, како наше за уметност заузето опћинство може н. п. „Бака просјака“ слушати и по десет пута узастопце, док и најбоља драма долази у опасност, да се већ четврти или пети пут одиграва пред празним клупама. Можда је томе донекле такођер узрок, што наше опћинство није викло, у понедељак ићи у позориште.

У Загребу.

Н. Н.

СИТНИЦЕ.

(Љубавно писмо граматичарево). Некакав предавач граматике написао је некој девојци, коју је заволео, овако писмо: „Срце моје у вокативу! Опрости што сам тако слободан, да ти учиним предлог: да ме узмеш као адјектив твога субјекта. Ја ћу се осећати у суперлативу сретан, ако ти оптатив мога срца претвориш у индикатив. Ја знам, да нисам ни прво, на друго, ни треће лице мушкога рода, које је желело, да му ти будеш именица, или глагол. Али знам и то, да те множина не љуби толико колико те љубим ја. Јест, ја ћу те љубити докле год устрадај и једна партикула од мене! Никад не ћу пустити никаква непријатна гласника о теби. Не ћу говорити ни у императиву, него ћу по твојој вољи бити свакад у пасиву. Не ће бити ни један начин, где се не ћу владати по свима твојим правилима. Ни у садашњем ни у прошлом времену немам ја ни једнога акузатива, да нисам човек од тврде речи. Ма у којој врсти био твој одговор, твоје име биће инфинитивно мој номинатив, до великога аблатива свих ствари на свету. Молим те, одговори твом простом објекту, али не у неодређеноме начину нити с укланица.“

Издаје управа српског народног позоришта.

СРПСКО НАРОДНО ПОЗОРИШТЕ.

52. ПРЕДСТАВА.

ВАН ПРЕТПЛАТЕ.

У НОВОМЕ САДУ У НЕДЕЉУ 23. МАРТА 1886.

По други пут:

ОТЕЛО.

ТРАГЕДИЈА У 5 ЧИНОВА, НАПИСАО ВИЉЕМ ШЕКСПИР. ПРВА ЧЕТИРИ ЧИНА ПРЕВЕО Г. ГЕРШИЋ,
ПЕТИ А. ХАЏИЋ. ЗА СРПСКУ ПОЗОРИШНИЦИ УДЕСИО А. ХАЏИЋ.

ОСОБЕ:

Дужде од Млетака	Лазић.
Брабанцио, сенатор	Милојевић.
Први сенатор	Кестерчанек.
Други сенатор	В. Димитријевић.
Грацијано, брат брабанцијев	Петровић.
Лодовико, стричевић брабанцијев	Васиљевић.
Отело, црнац	Т. Јовановић.
Касио, поручик му	Милковић.
Јаго, заставник му	Добриновић.
Родриго, одличан млечанин	Марковић.
Монтано, намесник на Кипру	Ђурђевић.
Офицер	Стојчевић.
Дездемона, брабанцијева кћи	Л. Хаџићева.
Емилија, јагова жена	С. Вујићка.
Бијанка, касијева драга	Д. Николићева.

Официри, племићи, гласници, свирачи, матрози, пратња и т. д. — Збива се: први чин у Млецима, остали чинови на острву Кипру.

Г. ТОША ЈОВАНОВИЋ, редитељ краљ. српског народног позоришта у Београду,
у насловној улози као гост последњи пут.

У уторак 25. марта: „ДОБРИЛА И МИЛЕНКО.“ Трагедија у 5 чинова,
с певањем, написао М. Бан.

Улазнице се могу добити у писарници позоришној од 9—12 пре подне и од 3—5
после подне, а у вече на каси.

ПОЧЕТАК У 7¹/₂ А СВРШЕТАК У 10¹/₃ САХАТА.